

“GEZİ SÜRECİNDE” OLAĞANDIŞI SAĞLIK HİZMETİ SUNUMU: İSTANBUL VE ANKARA PRATIĞI

Ali ÖZYURT*, Ali ÇERKEZOĞLU**, Erdoğan MAZMANOĞLU***, Mustafa SÜLKÜ***,
Savaş ÇÖMLEK***, Selçuk ATALAY****, Hande ARPAT***, Eren YAŞA*****

Özet: 27 Mayıs'ta (2013) başlayıp Haziran sonlarına kadar uzanan “Gezi sürecinde” kitlesel hareketlere/gösterilere polis uyguladığı şiddet “hemen oracıkta müdahaleyi” gerektiren bir sağlık hizmeti sunumunu zorunlu kıldı. Bu yazıda gösterilerin başladığı ve görece en şiddetli polis müdahalelerinin yaşandığı iki yer olan İstanbul ve Ankara’da zorunlu olarak verilen bu gönüllü sağlık hizmetinde yer alan hekimlerce hizmetin başlaması, ihtiyaç tespiti, “kurulan” revirler, kimlerin çalıştığı, hizmetin ve sürecin özellikleri, yaşanan zorluklar, olumlu/olumsuzluklarıyla anlatılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Gezi direnişi, olağandışı durumlar, sağlık hizmeti.

Delivery of Disaster Health Care During “Gezi Process”: İstanbul and Ankara Experiences

Abstract: The police violence against mass actions/protests during “Gezi process”, which began on May 27, 2013 and continued until the end of June necessitated “on the spot intervention” in health care delivery. In this article, start of the health care services necessarily provided by volunteer physicians, needs assessment, “established” infirmaries, identity of health care providers, the nature of the service and process, the difficulties encountered in İstanbul and Ankara, where the protests have begun and relatively most violent police interventions have been experienced are being stated in positive and negative aspects.

Key words: Gezi Resistance, Disasters, Health Care.

Sunuş

Toplum ve Hekim Dergisi olarak Temmuz başı itibarıyla “alevli” dönemi büyük ölçüde sonlanan, parklarda forumlar olarak yaşayan Gezi sürecinde “hemen oracıkta” verilen sağlık hizmetinin “ne olduğunu” sıcağı sıcağına aktarmak için İstanbul ve Ankara Tabip Odası Yönetim Kurulu’nda yer alan iki hekimden kendileri ve/veya önerecekleri isimlerden yazı talep edilmiştir. Gündeme bağlı olarak yoğun mesailer arasında -kendileri dahil- 8 gönüllünün yazısı kısa süre içerisinde elimize ulaşmıştır. Bu 8 yazı bu süreçte Türkiye ölçeğinde yapılanlardan sadece iki il’de olanları ve kuşkusuz o illerin de belli bir kısmını aktarmaktadır. Tekrarlar ve bütüne dair değerlendirmeler de içeren bu yazıların olabildiğince değiştirilmeden, yazarlarının izniyle kimi kısaltmalar yapılarak birbirinin peşi sıra ve ayrı ayrı paylaşılmasında yarar görüyoruz.

İstanbul

Ali ÖZYURT

Cumhuriyet dönemi kent düzenlemelerinin en önemlilerinden birisi Taksim Meydanı’dır. Taksim Meydanı aynı zamanda 1 Mayıs’ların kutlandığı Demokrasi ve Emek meydanıdır. Taksim Meydanı’nı tanımlamak için bunlar bile yetersiz kalır. Taksim Meydanı ve onun mütemmim cüzü olan Gezi Parkı Cumhuriyet bayramlarımızı, yöresel şenliklerimizi, kişisel sevinçlerimizi ve hak taleplerimizi dile getirdiğimiz bir yer olmanın yanı sıra 1 Mayıs Emek Bayramı’nın da kutlandığı, tarihsel niteliği olan bir meydandır. O nedenle Taksim Meydan düzenlemesi tüm toplumu ilgilendirir. Oysa ilk kez seçimlerden önce Başbakan’ın ağzından duyduğumuz Taksim Projesi’ne baktığımızda projede ne insanı, ne ağacı ne de şehrin kimliğini görürsünüz. Tam bir kimliksizleştirme, betonlaştırma ve insansızlaştırma projesi

*İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu Üyesi, **İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu Genel Sekreteri, ***Doktor,
****Ankara Tabip Odası Yönetim Kurulu Genel Sekreteri, *****İntern Doktor

olarak tanımlayabileceğimiz bu projeye karşı başta mimarlar, şehir plancıları, çevreciler ve semt sakinleri olmak üzere toplumun önemli bir bölümü tepki gösterdi. Bu tepkiyi ortaklaştırmak için sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri, sendikalar ve platformlar bir araya gelerek Taksim Dayanışması'nı kurdular.

İstanbul Tabip Odası, Taksim Dayanışması'nın 124 bileşeninden birisidir. Bileşenler arasında İstanbul Eczacı Odası ve İstanbul Dış Hekimleri Odası gibi sağlık meslek örgütleri de vardır.

31 Mayıs 2013 Cuma günü sabahın ilk saatlerinde, barışçıl göstericilere karşı güvenlik güçlerinin orantısız müdahalesi sonucu çok sayıda vatandaş yaralandı. Aralarında yerli ve yabancı turistler, semt esnafı ve semt sakinlerinin de olduğu yaralılar için acil sağlık hizmetleri gereksinimi doğdu.

Bunun üzerine hekimler, sağlık çalışanları ve ilk yardım kursu almış insanlar, arama kurtarma ekipleri kendiliğinden ve gönüllü olarak ilk yardım hizmetlerini vermeye başladılar.

Polisin orantısız güç kullanımı sonucu oluşan yaralanmaların içeriği şöyledir:

Biber gazına bağlı yüzeyel yangı, yanık, solunum sıkıntıları, astım krizi, epilepsi atakları,

TOMA'lardan sıkılan gaz içerikli sulara bağlı yanıklar, tazyike bağlı yumuşak doku travmaları,

Yakın mesafeden atılan biber gazı kapsülleri, plastik mermiler ve darp nedenli kafa travmaları, kasiskelet sistemi yaralanmaları (yumuşak doku zedelenmeleri, kesiler, yanıklar, basit kırıklardan sekkel bırakacak ciddiyete sahip açık/kapalı kırıklar),

Yine gaz kapsülü ve plastik mermi kaynaklı görme kayıplarına varan göz problemleri ve karın içi organ yaralanmaları.

Tabip Odası gönüllü hekimlere sahip çıkarak ve onların güvenli şartlar altında çalışmalarını sağlayarak kolaylaştırıcı bir rol oynamıştır. Gaz fişegi, plastik mermi ve darp sonucu oluşan yaralanmalara tanıklık eden, gösterilerin içinde yer alan ya da o çevrede yaşayan sağlık çalışanlarının müdahale etmesinden, ilk yardım desteği vermesinden daha doğal bir şey olamaz.

Tabip Odası'nca Gezi Parkı'ndaki "komünal" yaşam ve oluşabilecek halk sağlığı sorunları için bilgilen-

dirici broşürler yanında biber gazının etkilerinden korunmak için bir el ilanı da hazırlanarak dağıtımı sağlandı. Aynı zamanda yaralı vatandaşların adli rapor alması için uyarılarda bulunuldu. İleride doğabilecek tazminat hakları ve yasal süreç için yaralıların fizik muayene bulguları ve diğer kanıtların belgelenmesi ve arşivlenmesi için uyarılar yapıldı. Türkiye İnsan Hakları Vakfı'yla ortak çalışılarak başvuran yaralı göstericilere alternatif adli raporlar alınması sağlandı.

İstanbul Tabip Odası'nın dışında sayıları yüzleri bulan hekim, tıp öğrencisi, diğer sağlık personeli ve ilk yardım eğitimi almış kişiler, AKUT ve benzeri başka arama kurtarma ekipleri, dernekler ve bireysel girişimler ilk yardım hizmetlerinde bulunarak gerek yaralananların hızlı bir şekilde hastanelerin acil servislerine kaldırılmasında gerek ayakta acil tedavisi yapılabilecek göstericilerin tedavilerini yaparak büyük bir açığı kapatmışlardır.

Ulusal sağlık otoritesinin ve güvenlik güçlerinin barışçıl göstericileri farklı bir kategoride sınıflandırmak isteği gönüllü hekimlerin işini oldukça zorlaştırmıştır. Eğer bu gönüllüler olmasaydı sayıları 8000'e varan yaralıların durumu çok daha kötüleşebilirdi. Gaz etkisiyle solunum yetmezliğine giren astım hastaları ve kalbi duranların bir kısmı olay yerinde ölebilir ve ölü sayısı çift rakamlı sayılara ulaşabilirdi.

Gerek biber gazının aşırı kullanımı sonucu ani kalp ve solunum durmalarına yol açan ölümcül olaylar gerek sıkılan tazyikli suyun içine katılan biber gazı benzeri ajanların insan vücudunda yaptığı birinci ve ikinci derece yanıklar insanların mağduriyetine yol açmıştır. Bunların ötesinde doğrudan hedef gösterilerek atılan plastik mermiler ve fişekler insanların gözlerinden yaralanmalarına ve merkezi sinir sistemi hasarlarına yol açmıştır. Çatışma bölgelerinde bulunan barikatlar ve 112 ambulanslarının güvenlik gerekçesiyle ve biber gazı etkisi altında kalmamak için olay yerlerine gelmelerinde ciddi sorunlar yaşandı. O nedenle başka kurumların ambulansları ve özel araçlarla yaralılar en yakın sağlık kurumlarına kaldırıldı.

Tıp öğrencisinden öğretim üyesine, hemşiresinden acil tıp teknikerine, eczacısından veterinerine, dış hekimine birçok sağlık çalışanı bu süreçte büyük bir özveriyle çalıştı.

Bazen mobil sağlık ekiplerinde çalışan sağlık çalışanları çatışma ortamlarında ciddi tehlikeler atılarak güvenlik güçlerinin tepkileriyle karşılaştı. Bazı

sağlık çalışanları tartaklandı, revirlere gaz bombaları atıldı, bazı revirler boşaltıldı. Bu süreçte sağlık çalışanlarının hizmet vermesi polisler tarafından engellenmeye çalışıldı ve yapılan işler yasadışı olarak gösterilmeye çabalandı. Aralarında hekimler de olan bir grup sağlık çalışanı gözaltına alındı, tehdit edildi ve korkutulmaya çalışıldı.

Bütün bunların üstüne gönüllü hekimlere teşekkür edilmesi gerekirken İstanbul Tabip Odası'na Sağlık Bakanlığı tarafından soruşturma açıldı. Soruşturma açılmasına gerekçe olarak acil sağlık hizmetleri için yazılı izin alınmaması gösterildi.

Tıbbın kurucuları İstanköylü Hipokrates'ten, Bergama'lı Galenos'dan bu yana burada, bu topraklarda; hekimliğin insanlık yararına sunulmasının kuralları, ilkeleri, ahlaki yazıldı. Hekimliğin doğduğu bu topraklarda mesleğe adım attığımız ilk gün ettiğimiz Hipokrat andına sadık kalarak her şartta hizmet vermeye devam eden hekimler, bugün olduğu gibi gelecekte de halkın sağlığı ve olağandışı durumlarda ihtiyaç duyulan sağlık hizmetlerini vermeye devam edecektir.

Taksim Dayanışması ve Hekimler

Ali ÇERKEZOĞLU

Gezi Parkı , 90 kuşağı, yaratıcı zeka, isyan, kadınlar, barikat, LGBT bireyler, mizah, TOMA, seyreltilmiş Rennie, Kuğulu Park, meydanda piyano, gaz maskesi, Armutlu, Çarşı grubu, duran adam, biber gazı, slogan, idare mahkemesi kararı, "sık bakalım", Dikmen, "üçbeş çapulcu", "höyküren başbakan", Mehmet Ayvalıtaş, devrimciler, baret, yeryüzü iftarları, polis kurşunu, deniz gözlüğü, Eskişehir, çadır, Gündoğdu meydanı, tazyikli su, Ethem Sarısülük, annelerin zinciri, slogan, forumlar, plastik mermi, Abdullah Cömert, Penguen belgeseli, Bülent Arınç görüşmesi, Adana Akkapı mahallesi, liseliler, basın açıklaması, geceyarısı başbakan görüşmesi, yürüyüş, tehdit, şarkı, Mustafa Sarı, karanfil, ilaçlı su, ağır yaralı, Ali İsmail Korkmaz, mezuniyet töreni, göz kaybı, çapul tv, uykusuzluk, tarifsiz heyecan, panzer, halay... TAKSİM DAYANIŞMASI

Revir ihtiyacı.. tıp öğrencileri.. gönüllü hekimler..

Hiç kuşkusuz yukarıda Gezi Parkı'ndan Taksim Dayanışmasına uzanan "anahtar kelimeler" zincirinin olmazsa olmazını revir ihtiyacı.. tıp öğrencileri.. gönüllü hekimler.. oluşturdu. Yanan gözleri, tıkanan nefesleri rahatlatıldılar her yerde. Ara sokaklarda,

camilerde, TOMA önünde ya da bir çadır revirinde ilk pansumanları yaptılar. Kanamaları durdurdular, kırıkları atele aldılar. Ambulans gelene kadar ilk yardımın her türünü uyguladılar. Yaralıları gidilebilecek yere kadar elle yapılmış sedyelerle taşıdılar. Gönüllü hekimler bu saydıklarımın daha fazlasını yaptılar çok iyi biliyorum. Ama tüm bunlardan çok ama çok daha önemli bir misyonları oldu Gezi Parkı'yla simgeleşen ve ülkenin onlarca ilinde acil sağlık hizmeti sunan gönüllü hekimlerin: GÜVEN VERDİLER. Daha fazla özgürlük ve daha fazla demokrasi için bedenlerini gaz fişeklerinin önüne atanlara "hekimler burada, doktorlar yanı başımızda!" duygusunu yaşattılar. Gezi Parkı'nda toplumsal tepkiyi köpürten sabah saat 05.00'te yakılan çadırların arasında İstanbul Tabip Odası'nın da çadırı bulunuyordu. İlk yardım ihtiyacının belirmeye başladığı ilk anda odadan yapılan çağrıya bir gün içerisinde 400'e yakın hekim ve tıp öğrencisi yanıt verdi ve Gezi Parkı'yla simgeleşen Haziran direnişi hiçbir yerde hekim sıkıntısı çekmedi. Sağlık Bakanlığı'nın tabipleri tehdit etmesi, Tabip Odalarına müfettiş göndermesi, oda yönetimlerinin etik ve kararlı tutumlarının yanı sıra Gezi Parkı merdivenlerinde geniş katılımlarla yapılan hekim yürüyüşleri ile karşılandı.

Hekimler bir gecede yüzlerce yaralının ortaya çıktığı polis şiddetine seyirci kalamazlardı, kalmadılar da. Acil durum, afet durumu çağrısını yapmak bir yana çevre hastanelere hekim takviyesi dahi yapmayan bir Sağlık Bakanlığı karşısında gönüllü hekimler bu açığı kapatmaya çalıştı. Tabip odalarının koordine etme çabalarının da yardımıyla gönüllü hekim ordusu her yerde ve her an da kendini gösterdi. "Doktorlarımız da burada, yanımızda" duygusu başta Taksim ve Gezi Parkı olmak üzere ülkenin dört bir yanında her yerde hissedildi. Taksim direnişi kendi geleneğini yarattı ve hangi ilde hangi meydana talepleri haykırırlar, daha fazla özgürlük ve demokrasi talep edenler varsa ve yine bu haykırırlara polis şiddeti uygulanıyorsa hekimler ve tıp öğrencileri orada acil ilk yardım sağlık inisiyatiflerini oluşturarak yerlerini aldı.

Taksim Dayanışması: İmar planına dava açmaktan "memleket davasının temsilcisi" haline gelme durumu

Ülkemizdeki demokratik mücadele alanı "platformlar ve birlikler" mezarlığıdır. Demokrasi Platformu'ndan, Emek Platformu'na, Sendikalar Birliği'nden, Meslek Odaları Koordinasyonu'na kadar sayısız platform ve birlik kurulmuş kimisi hiçbir varlık göstermemiş kimisi dönemsel parlamalarla

kendini idame ettirmişti. Kimisi ise döneme damga vurduğu algısı yaratmayı bile başarmıştı kısa bir süre. Ancak Taksim Dayanışması bunlardan hiçbiri ile kıyaslanamayacak derecede büyük bir etki yarattı ve ülkemiz tarihinde unutulmayacak bir yer elde etmeyi başardı. Bundan bir buçuk yıl önce 2012 Şubat ayında ilk çağrısı yapıldığında Taksim Dayanışması dönemin kurulmuş ya da kurulacak birçok ortaklaşma zemininden sadece birini oluşturuyordu. Haydarpaşa ya da Galata Port için bir araya gelişlerinden onu ayırtıran tek şey son yılların gelenekselleşen yürüyüş yolu olan İstiklal caddesine yakınlığı ve sol açısından özel bir duyarlılık taşıyan 1 Mayıs mitinglerinin geleneksel Taksim Meydanı tartışmasını içeriyor olmasıydı. Taksim Dayanışması Gezi Parkı'nın Topçu Kışlası'na dönüştürülmesi ve Taksim Meydanı'nın yayalaştırma adı altında insansızlaştırılması projesine dava açan iki odanın, Mimarlar Odası ile Şehir Plancılar Odası'nın çağrısı ile oluşturuldu. Semt sakinleri dernekleri ve Beyoğlu esnafları ile birlikte tüm meslek odaları, sendikalar, dernekler, siyasi parti ve oluşumlar ile duyarlı sanatçı, gazeteci, çevreci bireyleri de kapsama iddiasını taşıdı. Her toplumsal talepte olduğu gibi, kambersiz düşün olmaz misali TTB- İstanbul Tabip Odası'nın da bu dayanışmada yer almasını, başlangıçta sıradan bir katılımcıyken, yine işler biraz kızışınca, sıradan bir katılımcı kurum olmaktan çok daha fazla misyon yüklenmesini TTB geleneğini tanıyan herkes olağan karşıladı.

Taksim Dayanışması kısa sürede; farklılıkları kucaklayan barışçıl demokratik yöntemlerle taleplerini dile getiren; içinde çevreci, sanatçı, gazeteci ve aydın bireylerin de yer aldığı 124 meslek odası, sendika, siyasi parti, mahalle derneği, taraftar grubu ve inisiyatiften oluşan bir dayanışma haline geldi. Taksim Dayanışmasının "sağlıklı kentleşme ve yaşanılır kent" talebi, ülkenin milyonlarca yurttaşının daha fazla özgürlük ve daha fazla demokrasi talebiyle birleşerek Gezi Parkı ile simgeleşen bir toplumsal duyarlılık ortaya çıkardı. "Gezi Parkı"; gençlerin yaratıcı zekasıyla, annelerin kucaklayan şefkatiyle, işçilerin emekten gelen gücüyle, sanatçıların katkısıyla, kadınların gür sesiyle, LGBT bireylerin biz de varız çılgılığıyla, yaşlıların yeniden canlanan hayat enerjisiyle bu ülke demokrasi tarihinde ortadan kaldırılamayacak bir iz bıraktı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 27 Mayıs günü, keyfi, hukuksuz ve "ben yaparım olur" anlayışı ile Gezi Parkı'nın ağaçlarını kesmeye başlaması, Parkı ve yaşam alanını koruyan Taksim Dayanışması üyelerine ve duyarlı yurttaşlara şafak vakti

operasyonları ile şiddet uygulanması yurttaşların tepkisinin sokaklara taşmasına yol açtı. Milyonlarca insan bu şiddet karşısında demokratik tepkilerini göstermek üzere alanlara çıktı ve "özel hayatına karışılmaması, düşüncesine saygı gösterilmesi, daha fazla özgürlük ve demokrasi" isteminin somut bir ifadesi olarak Gezi Parkı ile ilgili taleplerin karşılanmasını bekledi.

Tüm Türkiye'de kendiliğinden ve bir yurttaş inisiyatifi olarak gelişen bu tepkiler ne yazık ki karşılığını her yerde gaz bombaları, tazyikli su ve plastik mermi kullanılması şeklinde polis şiddeti ile buldu. Dört gencecik insanımız polisin ateşi ve himayesinde eli sopalı milislerin sopa darbeleri ile hayatını kaybetti. Polis devleti uygulaması Adana'da genç bir komiserin düşerek hayatını kaybetmesine yol açtı. Onlarca insan kafa travması ve beyin kanaması geçirdi veya sakat kaldı.

Talepler ve renklilik demokratik ülkelerde bekleneneği gibi karşılanmak yerine ne yazık ki bir "suç örgütü kalıbına" sığdırılmaya, gençler evlerinden alınarak tutuklanmaya, taraftar gruplarından çete çıkarılmaya, Meslek Odası yöneticileri "suç örgütü yöneticisi" suçlamasıyla yargılanma çabasında. Sağlık Bakanlığı yurttaşlarından esirgediği sağlık hizmeti nedeniyle özür dileyene hekimleri soruşturmalarla, tabip odalarını müfettişlerle tehdit etme yoluna giriyor. Diktatöryal rejimlere özgü, darbe dönemlerini anımsatan "polis fezlekesi" esaslı cadı avı, ülkemizin demokrasi tarihi açısından unutulmaz karanlık bir dönem olarak kayda geçmişti. Gezi Parkı süreci için "darbeye zemin hazırlama metaforunu" kullananların, hepimizin hafızalarında yer alan ev baskınları, keyfi gözaltı, çıplak arama, zorla parmak izi, kötü muamele, polis fezlekesinden iddianame; taraftar grubundan, üniversite öğrencisinden ve meslek odasından "terör örgütü çıkarma" gibi darbe dönemi yöntemlerine başvurmaları son derece düşündürücü ve kaygı verici gelişmeler oldu.

Haklarına sahip çıkan, daha fazla demokrasi ve daha fazla özgürlük için mücadele eden bir neslin çok daha sağlıklı olacağına inanan bir hekim olarak; bileşeni olduğumuz Taksim Dayanışması ile birlikte daha yeşil, daha yaşanabilir, daha insani, daha demokratik bir kent ve ülke özlemini büyütme gibi bir misyonumuz olduğunu düşünüyorum. Taksim Dayanışması tüm bileşenleriyle bu özlemi yerine getirmek için emek harcamaktan, ses çıkarmaktan, mücadele etmekten imtina etmedi. Taksim Dayanışması ile simgeleşen direniş ruhu ise hiçbir kalı-

ba sığmayacak bir birikim ve yaratıcılığı içinde barındırıyor. Başta Gezi Parkı ve Taksim Meydanı'nın korunması olmak üzere, polis şiddetini uygulayan ve uygulatanların hukuk önünde hesap vermesinin sağlanması ve yurttaşların daha fazla demokrasi, özgürlük ve saygı taleplerinin yerine getirilebilmesi bu ülkedeki mücadeleciler ve devrimci geleneğin gençlerin yaratıcı zekasıyla buluşmasıyla mümkün olacak...

Gezi'de Sağlık Hizmetlerinin Örgütlenmesi ve Yaşanan Sorunlar

Erdoğan MAZMANOĞLU

Gezi Parkı'nın sıcak direnişleri fiilen 27 Mayıs'ta başlamış olsa da meslek odamız ve 'Gezide hekimlik faaliyetleri' açısından asıl sürecin, odamız Yönetim Kurulu'nca, tüm üyelerimize, seçilmiş kurullarımıza, hastane ve birim temsilcilerimize ve tıp öğrencilerine yapılan "Gezi Parkındaki ağaç katliamına son" demek üzere, 30 Mayıs akşamı saat 18:00'de İstanbul Tabip Odası (İTO) Dayanışma Çadırı'nda buluşalım" çağrısı ile başladığı söylenebilir.

Ancak hekimler ve hekim adayları, başlangıçta 'sivil toplum dayanışması, direniş, Gezi'ye sahip çıkma' gibi saiklerle bir araya gelmiş olsa da, hemen ertesi gün sabaha karşı Gezi'ye, çadırlara ve Taksim'e yapılan sert ve ölümcül polis müdahalesi, kitlesel yaralanmalara hatta ölümlere yol açan ve haftalarca hız kesmeden sürecek olan bir 'orantısız şiddet'in başlaması üzerine doğan ihtiyaç ile 'hekim olma sorumluluğu' her şeyin önüne geçti.

Meslek örgütümüz saatler içinde üyeleriyle, çağrı yaptığı hekim ve hekim adaylarıyla ve de kendiliğinden bireysel refleksiyle yardıma koşan hekim ve öğrencileri de bünyesinde koordine ederek, hızla organize olmaya çalıştı. TMMOB revirininin, ilk kurulan ve diğerleri kurulduktan sonra da yürüttüğü "İTO revirleri merkez koordinasyon" işlevi nedeniyle "Gezide İTO ve hekimlik faaliyetleri" sürecinin merkezinde olduğunu söyleyebiliriz.

Gittikçe artan orantısız şiddet (biber gazı, plastik mermi, tazyikli su, cop vb) sonucu sakatlanmalar/yaralanmalar oldu ve yaralı sayısı hızla yüzleri buldu. İTO yaralı vatandaşlarımıza acil ilk yardım sağlık hizmeti vermek, biber gazından etkilenenlerin tedavisini yapmak için revir oluşturdu. İTO'nun revirlerde dönüşümlü olarak ve nöbet usulü çalışmak üzere gönüllü hekimlere ihtiyaç olduğunu duyurmasıyla birlikte çok sayıda gönüllü hekim ve tıp öğrencisi ilk günden itibaren revire koşarak bu çabada hızla

yerlerini aldılar. Revirlerdeki ihtiyaçları şekillendiren daha çok, yapılan saldırılarda kullanılan ajanlar, saldırı yerleri ve şekilleri, yaralı sayısı ve yaralanma biçimleri oldu.

İhtiyaçları genel başlıklar halinde sıralayarak aktarmak uygun olacaktır:

- 24 saat dönüşümlü görev yapabilecek çok sayıda gönüllü hekim ve tıp öğrencisi;

Gerek odamızca yapılan çağrı ve duyurular, gerekse kendiliğinden gelen gönüllülerle, 'gönüllü sayısı' açısından bu süreçte çok sıkıntı çekilmediği, hatta zaman zaman ihtiyaç fazlasının olduğunu mutlulukla söyleyebiliriz.

- Revirleri ve gönüllüleri, 'organize ve koordine etme' ihtiyacı; 'gönüllü sayısı' açısından sıkıntı çekilmediğini söylesek de, özellikle gece nöbetine kalacak kişiler ve bazı gündüzler de mesailer sebebiyle, zaman zaman yaşanan zorluklar olmuştur. İTO aktivistleri bu süreçte gönüllü ve uzunca süren görev yaptılar.

- Revir içinde planlama;

Revir sorumlusu, bilgi işlem sorumlusu (yaralı bilgileri vs nerede ne ihtiyaç var, Taksim Dayanışması yetkilileriyle koordinasyon gibi), malzeme sorumluları, triyaj için sarı-yeşil-kırmızı oda planlaması, eczacı gönüllülerin de yardımıyla ilk yardım için gerekli malzeme ve ilaçların tasnif edilip düzenlenmesi çalışmaları hergün devamlı ve her nöbet değişiminde yapılmıştır. Tıbbi deneyimler ve gelen yaralılara yapılacak tıbbi ilk yardım girişimleri sık sık meslektaşlar arasında paylaşılmıştır.

- Mobil ekip ihtiyacı ve planlaması;

Özellikle tıp öğrencileri başta olmak üzere hekimler revirlerde fazlalık olduğu zaman acil tıbbi çantalar hazırlayarak çatışma ortamlarına gidip veya gezici olarak yaralılara anında müdahalede bulunmuşlardır.

- Malzeme ihtiyacı (ilaç ve tıbbi sarf malzemesi, maske, gözlük gibi korunma malzemeleri, gönüllülerin yaşamsal ihtiyaçları ile ilgili malzemeler);

Diğer meslek odaları (İstanbul Eczacı Odası, İstanbul Diş Hekimleri Odası, TMMOB vb) ilaç depoları, eczaneler, bazı hastane ve sağlık kuruluşları ve diğer gönüllü yardımlarla, bu süreçte genel olarak malzeme ihtiyacı yaşanmadığı, hatta kimi zaman 'ihtiyaç fazlası' probleminin yaşandığı, süreç içinde oluşan ihtiyaçlarınsa ivedilikle karşılandığı söylenebilir. Örne-

ğın sayıca en çok ve neredeyse süreklilik haline gelen biber gazı yaralanmalarıyla ilgili kullanılan antiasit solusyonlar, pansuman malzemeleri, oksijen tüpü, muayene malzemeleri, anti-astmatikler ve analjezikler bunların belli başlıları olarak sıralanabilir.

- Bilgilenme ve bilgilendirme ihtiyacı;

Özellikle polisin kullandığı gösteri kontrol ajanları ve bu ajanlarla yaralananların muhtemel şikayet ve muayene bulguları, tedavi şekilleri, işletilecek prosedür, raporlama, vatandaşların kendi yapabilecekleri vb konularda bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. (Örneğin biber gazı içeriği, bulguları, tedavisi konusunda yapılan bilgilendirmeler, hazırlanan uygulama kılavuzu ve vatandaşa yönelik bilgilendirme broşürleri vb).

- Taksim çevresindeki özel ve kamu hastaneleriyle iletişim ve orada yardımcı olabilecek gönüllü sağlık çalışanları bulma ihtiyacı;

Bu sorun meslektaşların duyarlı davranışları, örgütsel ve özel ilişkiler kullanılarak çözülmeye çalışılmıştır.

İlk günlerde ve saldırıların pik yaptığı günlerde mobil ekipler hızlıca ve spontane şekilde kurulmuş, ekipler arası iletişim, merkez revirdeki yoğunlaşma anlarında yaşanan kargaşa ve sıkıntılar olmuş, yaralıların güvenli transferi için beyaz önlüklülerce 'transfer koridoru' oluşturularak revir saldırılarında korunma, direnme, dayanışma ve savuşturma taktikleri geliştirilmiştir.

Gezi'den yürüyüşle başlayan ve TMMOB sokağında yapılan tarihi "Hekim Sokak Forumu" için ayrı bir başlık açılmalıdır. Her yerden ve her düzeyde, hatta kimisi odamız üyesi ya da aktivisti bile olmayan yüzlerce hekim ve hekim adayının katıldığı tarihsel forum, sürecin her boyutuyla konuşulup tüm sağlıkçıların görüşlerini doğrudan söyleyip, gezide hekimlik çalışmalarının karar mekanizmasına doğrudan katılımı sağlaması açısından da çok değerlidir. Zaman zaman yaşanan yanlış yönlendirme ve bilgi kirliliğinin yol açtığı sorunlar olmuştur. Sık sık müdahale etmek durumunda kalınmıştır. Örneğin, hangi revirlerin açık ve nerede ne ihtiyaç olduğu, gerçek bilginin kimden alınacağı gibi durumlarda çözüm olarak "görevli" tayin edilen arkadaşlara verilen "görevli kartı", revirlerde, özellikle TMMOB'da yönetimden birilerini bulundurmaya çalışmak, sık sık bu yetkinin verildiği kişilerce, mail ortamını

da kullanarak bilgilendirme yapılmasıyla bu sorunların da üstesinden gelinmiştir.

Gezi bize Marmara ve Van depremleri gibi olağandışı durumlarda sağlık hizmeti sunumunda kazandığımız deneyimlerin ne kadar değerli olduğunu bir kez daha göstermiştir. O nedenle TTB yeniden Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri Kursları düzenleyerek yeni kuşakların böyle durumlarda hazırlıklı ve eğitilmiş olması yönünde adımlar atmalıdır.

Gezi Parkı Süreci ve Hekimler/Sağlıkçılar

Mustafa SÜLKÜ

Gezi direnişinde ölçsüz/orantısız şiddet uygulama kararıyla birlikte sağlık hizmeti gereksinimi kendiliğinden ortaya çıktı. Taksim'in 1 Mayıs alanı olması için yıllardır verilen mücadele sırasında ve benzeri direniş etkinliklerinde insanlar maruz kaldıkları gaz saldırılarına karşı önce limon ardından antiasit solüsyonların kullanımına kadar çeşitli yöntemler geliştirmişlerdi. Bu deneyler genellikle bir gün içinde saatlerle sınırlı olduğu için özel olarak sağlık hizmeti sunumuna yönelik noktalar oluşturulmasına gerek duyulmuyor, sadece sağlıkçı/doktor olup olmadığı sorularak gerekli girişimler yapılıyordu.

Gezi direnişini bunlardan farklı kılan en önemli ayırım direnişçilerin kararlılıkları ve her geçen gün artan sayıları oldu. Başlangıçta sadece bir nokta (Makine Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi girişi) hekimlerin bulunduğu yer olarak kendiliğinden ortaya çıktı. Saldırının şiddeti ve yaygınlığının artması üzerine direnişin devam eden günlerinde polis saldırıları sonucu oluşan yaralanma, gaza/suya maruziyet, doğrudan darp edilme, kaçışırken düşüp yaralanmalar oluştu. İl Sağlık Müdürlüğü/Sağlık Bakanlığı'nın özel bir önlem/organizasyon yapmaması / yapamaması hatta ilk günlerde ambulansların bile alana/çevresine girememesi insanları kendi ilk yardım organizasyonu için girişimlere zorladı.

Özellikle İstiklal Caddesi'nde toplanıp polis barikatlarını aşarak Gezi Parkı'na ulaşmak isteyen direnişçiler saldırılara ilk maruz kalanlar oldular. Bu nedenle Gezi Parkı'na girilmeden önce oluşan ilk revir Makine Mühendisleri Odası (MMO) girişi oldu. Saldırının çok geniş bir kitleye yönelik olması, polisin sokak aralarına kaçışan insanları takip edip saldırılarını oralarda da sürdürmesi yaralıların

sayılarının artmasına yol açıyordu. Ambulanlar alana giremiyordu. Tam bir telaş havası ve insanların sağlık hizmetine ulaşamama kaygısı yaygındı. İlk gün sağlık personeli (hekim/hemşire/tıp öğrencisi) ve antiasit solüsyonları dışında hemen hiçbir şey bulunmayan revirde yapılan işlem şiddete maruz kalarak gelen yaralıların/hastaların durumlarını anlamak ve durumu ciddi olanları Taksim İlkyardım Hastanesi'ne ulaştırmakla sınırlıydı. Başlangıçta yaralılar elle taşınırken sonradan bulunan sahra sedyesi ile taşınmaya başladı. İlk anlar yeteri kadar pansuman malzemesi bile yoktu. Özel bir organizasyon da yoktu. Sağlıkçılar bir kısmı da bir insan olarak direnişe katılmak için oradaydı. Türk Tabipleri Birliği (TTB) ve İstanbul Tabip Odası (İTO) yöneticileri de bu sürecin yakın tanığı oldular. Ertesi gün İTO'nun sağlık hizmeti gereksinimini görerek dayanışma içinde olmaya davet etmesi üzerine, hekimler ve diğer sağlık çalışanları kendi olanaklarıyla MMO'ya tıbbi malzeme (tendürdiyot, sargı bezi, flaster, analjezik, bronkodilatör, antiasit solüsyonu, antihistaminik, serum fizyolojik vd.) getirmeye başladılar. İlerleyen günlerde İstanbul Eczacı Odası ile sağlanan koordinasyonla eczanelerden de ilaç, tıbbi sarf malzemesi desteği sağlandı. Adına "revir" denilen ilk yardım ve ilk müdahale noktalarının oluşumu böylece başladı. Direnişin İstiklal Caddesi dışında Harbiye, Beşiktaş, Dolmabahçe, Kabataş, Sıraselviler yönlerinde de yaygınlaşması zaman içinde buralarda da geçici ilk yardım noktalarının oluşturulmasını doğurdu. Başlangıçta sağlık çalışanlarının yoğun olarak bir arada olduğu MMO'dan gezici ekiplerin yönlendirilmesi şeklinde başlayan bu hizmet sağlıkçıların güvenliği ve hizmetin daha uygun koşullarda verilebilmesi için kalıcı noktalar aranmaya başladı. Özellikle Gezi Parkı'na girilmesinin ardından parkta kalanlar için olası saldırılara karşı park içinde de böyle bir revir oluşturuldu. Bu süreçte MMO, İstanbul Barosu, Gezi Parkı içi, Divan Oteli önü revirleri neredeyse direnişin kalıcı revirleri gibi hizmet sundu. Bunun dışında Beşiktaş'ta, Dolmabahçe'de, Harbiye'de geçici revirler oluşturulmak zorunda kalındı. Zaman içinde insanların bireysel duyarlılıkları/katkıları sayesinde buralarda tıbbi malzeme gereksinimi giderildi. Hatta motorsikletli insanlar malzemelerin çok olduğu yerlerden gereksinim olan yerlere malzeme taşımak için gönüllü olduklarını belirttiler. Sonraki günlerde revirler birbirleri ile haberleşerek eksik/fazla malzeme durumlarını birbirlerine aktardılar. Gezi direnişi sürecinde sağlık hizmeti sunumunun önemli deneyimlerinden biri daha önce İTO çalış-

malarına katılmayan/ilgi düzeyi düşük olan yüzlerce hekimin süreçte gönüllü olarak yer almasıydı. Bu durum İTO üyelerinin mesleklerine ve meslek örgütlerine sahip çıktıklarının/güvendiklerinin bir göstergesiydi. Başlangıçta sağlık hizmeti sunumuna yönelik hizmet adli tıp uzmanı hekimlerin uyarısıyla başvuranların kayıtlarının (kendileri izin veriyorsa isimleri, yaş/cinsiyet, lezyonun durumu) tutulması olarak da geliştirildi. Hastaneye başvuranlar lezyonlarını kayıt altına aldirmaları konusunda bilgilendirildi.

Revirlerde öne çıkan önemli özelliklerinden biri yüzlerce tıp öğrencisinin (tüm sınıflardan) hem direnişçi hem sağlık hizmeti sunucusu olarak süreçte yer almaları oldu.

İlk gün İTO yöneticilerinin süreci anlama, Taksim Dayanışması ile toplantılar, Valilik vb makamlarla ilişki kurma çabaları ile gönüllü hekimlerin organizasyonu tam sağlanamadı. İlerleyen günlerde bu sorun da giderilerek gereksinim yer ve zamanda gönüllü hekimler davet edildi. Fakat hekimler bu noktalara ulaşmada zorluk çektikleri için ulaşabildikleri en yakın noktadaki revir/ilk yardım noktasında hizmet sunmaya başladılar. Yine başlangıçta tüm sağlıkçılar bireysel bir biçimde, bir karmaşa içinde hizmet sunmaya çalışırken sonradan İTO üyesi bir hekim bulunduğu noktada hizmetin daha düzenli ve karmaşa ve telaş içinde olmaması için ortamı düzenleme sorumluluğunu üstlendi. Gönüllü hekimleri birbiriyle tanıştırmak için başvuranları ilgi alanlarına göre yönlendirdi. Acil deneyimi olan hekimlerin sürece katkıları çok oldu.

Zaman zaman hizmet sunulan noktalara polisin yoğunlukla gaz saldırıları, içeri girerek hizmet sunanları göz altına alma girişimleri oldu.

Başvuruların büyük çoğunluğunu gaza maruziyet oluşturmaktaydı. Bu durumda kişiler nefes darlığı, panik, gözde, yüzde, burunda yanma, bulantı/kusma yakınmaları ile başvuruyorlardı. Gaz fişeği ile yaralanmalar en ciddi sorunlar olarak karşımıza geliyordu (özellikle kafaya isabet edenler), kol-bacak yaralanmalarının çoğu binlerce insanın aynı anda kaçmaya zorlanması sırasında ya da sokak aralarında darp edilmelerine bağlı olarak olduğu bildiriliyordu.

Sürece binlerce hekim, hemşire, tıp öğrencisi katkıda bulundu: Kimi zaman sokak aralarında, direnişçilerin tam yanında sırt çantalarındaki malzemelerle müdahale ederek, kimi zaman yaralananları ilk

yardım noktalarına taşıyarak, kimi zaman ilk yardım noktalarında ilk müdahaleyi yapıp gerekli olanları hastanelere taşıyarak. Bir bölüm hekim ise nöbetçi olmadıkları ya da acil serviste görevli olmadıkları halde hastanelerinin acillerine giderek oradaki meslektaşlarının iş yüklerini paylaşmaya çalıştılar. Hastane yöneticilerinin talimatlarıyla bunlar da engellendi. Kısaca vicdanlı, tıbbi etik/deontoloji ilkelerine duyarlı, her hekim/her sağlıkçı/her tıp öğrencisi gücünün/dayanma kapasitesinin yettiği her yerde ve koşulda yaralı/zarar görmüş insanlara yardım etmeye çalıştı.

Hastanelerde fişlenmekten kaygı duyan insanlar TTB ve Tabip Odaları'nın toplumda oluşturduğu güvenilirlik duygusu nedeniyle önce ilk yardım noktalarına başvuruyorlardı. Geldiklerinde ilk beklentileri hayati bir tehlikelerinin olup olmadığına anlaşılmasıydı. Tümüyle barışçıl bir direnişe karşı polisin ölçsüz/orantısız saldırı/şiddetinin yarattığı panik/öfke nedeniyle başvuruların sayısı da azımsanmayacak kadar çok oluyordu.

Sürecin öğrettikleri:

“Gezi” ve benzeri durumlarda çok organize bir sağlık hizmeti sunmaya çalışmak/ummak olanaksız.

Hizmete nerede gereksinim duyuluyorsa en kısa sürede oraya ulaşmayı hedeflemek ve o bölgede bir nokta oluşturmak önemli.

Temel tıbbi malzemelere en kısa sürede ulaşmayı sağlayacak bir hazırlık oluşturmak gerekli.

Süreci merkezi olarak izleyecek bir yapıyı en kısa sürede oluşturmak önemli.

E-posta/tweet vb ile haberleşmek yerine telefonu kullanmak daha güvenilir (çünkü çoğu tweet/e-postayı doğrulamak için telefon açmak zorunda kalıyorduk).

Hiç kimseyi böyle süreçlerde ne kadar yer aldığı, olduğu/olmadığı şeklinde yargılamamalıyız.

Emeği geçen herkese/her kuruma kurumsal olarak teşekkür etmeyi unutmamalıyız.

“Gezi Ülkesinin” Revirleri

Savaş ÇÖMLEK

Çok yoğun bir insan hareketinin olduğu Gezi ülkesinin en önemli ihtiyacı kuşkusuz revirlerdi.

Başlangıçta revirlerde işler çok da fazla değildi. Gündelik sağlık sorunlarının tedavi edildiği yerler durumundaydı revirler. Ancak polis şiddetinin korkunç boyutlara ulaştığı günlerde revirler gezi parkının merkezi haline geldi. Gazdan etkilenen, yaralanan yüzlerce insan revirlere gelerek ya da taşınarak sağlık hizmeti aldı. Hatta AKM'nin önünde üzerine inşaat malzemeleri düşmek suretiyle yaralanan bir polis memurunun ilk müdahalesi de Gezi revirlerinde yapıldı. Benim bizzat çalıştığım revirden biri Gezi'nin içinde Talimhane tarafında, diğeri ise Divan Otelinin önünde kurulmuştu. Her iki revirin kurucuları da genellikle arama kurtarma konusunda eğitim almış, çoğu öğrenci olan genç insanlardı. Özellikle bireysel bağışlarla donatılan revirlerde o kadar çok malzeme ve ilaç birikmişti ki son günlerde depolamak için yer bulmakta güçlük çektik. İnsanlar ya ellerindeki küçük torbalarla revirlere malzeme taşıyorlardı ya da daha ilginç kargoyla başka şehirlerden paketler gönderiyorlardı. Efsane taraftar grubu Çarşı'nın gençleri, hem çevre güvenliğini sağlıyorlar hem de yaralıların ve malzemelerin taşınmasında canla başla çalışıyorlardı. Yine aynı gençler, özellikle polis şiddetinin çok arttığı günlerde sağımızdan solumuzdan ayrılmayıp başımıza bir şey gelmesin diye her gittiğimiz yerde peşimizde dolaşıyorlardı. Geziyalisi, sağlık çalışanlarını el üstünde tutuyordu. Bununla birlikte sağlık çalışanlarının ve iyi işleyen revirlerin varlığı, insanlara dayanılmaz polis şiddetine karşı direnme azmi veriyordu. Özellikle genç insanlar yaralı olmalarına rağmen evlerine dönmek istemiyor, Gezi Parkı'nda ve sokaklarda direnmeye devam ediyorlardı. Gündüz saatlerinde daha çok kronik hastalığı olanlarla ilgileniyor, eski yaralıların pansumanlarını yapıyorduk. Geceleri ise çatışmalar yoğunlaşıyor ve yeni yaralılar geliyordu. Revirlere yapılan başvuruların kayıt altına alınmasının önemli olduğunu düşünerek bir kayıt sistemi oluşturduk ve başvuran insanları TC kimlik numaraları, tanı ve tedavileri ile kayıt altına aldık. Revire başvuranların neredeyse yarısı korktukları ve bilgilerini vermek istemedikleri için TC kimlik numaraları olmadan kayıt yaptırdılar. Hastanelere sevk ettiğimiz insanların bir kısmı da devlet hastanelerine gitmek istemediler. Hepsinin ortak kaygısı, sürekli tehditler savuran hükümetin güvenlik kuvvetlerinin hukuksuz zulmüne uğramaktı. Devlet hastanelerinin de bu açıdan güvenilmez olduğunu düşünüyorlardı. İlk günlerde ambulans hizmetlerine ulaşmak mümkün olmuyordu. Önce bir tek özel ambulansla başlayan sevk hizmeti, ilerleyen günlerde polisin tüm engelleme girişimlerine rağmen Divan Otelini

önüne ulaşmayı başaran bir-iki 112 ambulansının da katılımıyla bizi kısa bir süre rahatlattı. Ancak daha sonraki günlerde 112 ambulans hizmetinden yararlanmak mümkün olmadı. Polisin ambulansları durdurmak için uyguladığı yöntemlerden bazıları; ambulans çalışanlarına kimlik kontrolü, üst araması, ambulansın içinin aranması ve yolu açmak yerine kargaşa yaratarak ambulans girişlerini durdurmak şeklinde özetlenebilir. Taksim'i boşaltma iddiası ile göstericilere saldıran polis teşkilatının uyguladığı şiddetten, kuşkusuz revirler de nasibini aldı. Her iki revirin ta'ine de hatta yine aynı gece ambulansların camlarına da hedef alınarak gaz kapsülleri atıldı. Atılan gaz kapsüllerinden biri gözümüzün önünde özel ambulansın kelebek camını kırarak içeri girdi. Burasının hastane olduğu, içerde yaralılar olduğu yönündeki uyarılarımıza rağmen polisin tavrı sırtırmak ve yeni bir gaz kapsülünü üstümüze fırlatmak oldu.

Gezi ülkesinin muhteşem güzellikteki tüm birimleri gibi tabii ki revirler de polis tarafından yok edildi. Divan Oteli önündeki reviri boşaltmak için yarım saat süre veren polis, bu süre dolduktan sonra Gezi Parkı'nda yaptığı kıyımın aynısını yapıp tüm reviri içindeki eşyaları ile birlikte yok etti.

Gezi ülkesindeki revirler yok edildikten sonra bir grup arkadaşla birlikte sağlık hizmetini sokaklarda vermeye başladık. Daha ilk günümüzde gözaltına alındık ve gözaltına alınışımız esnasında öyle bir muamele gördük ki gördüğümüz muamele yaşadığımız ülkede demokrasinin nasıl ayaklar altına alındığını, devlet şiddetinin ne korkunç bir şey olduğunu bir kez daha öğretti bize. Makbul bir doktor olmadığımıza kanaat getiren toplum polisleri, beni tehdit ederek defalarca kafamı duvarlara çarpmaya, çelmeler takarak yere düşürmeye çalıştılar. Sözlü hakaretleri zaten hiç saymıyorum ama birlikte çalıştığımız hemşire arkadaşlarımızın karakola getirilirken ve karakolun önünde toplanan resmi ve sivil polislerce en adisinden cinsiyetçi küfürlerle taciz edilmesini unutmak ve kabullenmek mümkün değildi.

Gezi ülkesini yok ettiklerini sanan muktedirler; Gezi ahalesinin karanfil atarak, su savaşı yaparak, sadece durarak sürdürdüğü direnişleri çaresizce ve ölçsüz bir polis şiddeti ile durdurmaya çalışıyordu. Oysa durmak bir yana, direniş katılımcı ve doğrudan demokrasinin en güzel örneklerinin sergilendiği park forumlarıyla sürekli bir devrime dönüştü. Gezi direnişinin hiçbir ekonomik ya da sınıfsal talebi yoktu; bu yüzden de bildiğimiz devrimlere hiç

benzemiyordu. Tamamen bireylerin kendi kararlarıyla katıldığı en temel nedeni, bireysel var oluş talebi olan kitlesel bir eylemler dizgesinden ibaretti. Görünen o ki artık ülkemizde hiçbir şey eskisi gibi olmayacak.

Ankara

Gezi Direnişi ve Sağlık Hizmetleri

Selçuk ATALAY

27 Mayıs'ta İstanbul'da başlayan "direnişin" hayli sert geçen Ankara ayağında ilk günden itibaren 1544 yaralı saymışız. 22 göstericinin ağır yaralandığı olaylarda iki kişi ölümden döndü, Ethem Sarısülük polis kurşunuyla hayatını kaybetti. Sayabildiğimiz yaralıların en az üç dört katı yoğun gaz maruziyeti yüzünden sağlık sorunu yaşamış göstericilerin ya da olay yerinde tesadüfen bulunan yurttaşların olduğunu tahmin ediyoruz.

Gezi sürecinde Ankara'da özellikle Başbakanlık konutu ve TBMM bölgesini içine alan, Amerikan Büyükelçiliği'ne kadar uzanan koridorda polisin aşırı güç kullanmanın ötesinde, egemenler için fedailiği sahnelerde, Ankara herhalde tarihinde hiç görmediği yaygınlıkta ve yoğunlukta şiddete maruz kaldı. Bu sahnelerde polis adeta birbiriyle yarışarak gaz kapsüllerini insanları yaralamak için yakın mesafeden ateşledi, kimyasal karıştırılmış tazyikli sularla yaktı, plastik mermilerle yaraladı, yetmedi gerçek mermiler kullandı.

Çoğumuzu ilk defa sosyal medyayla tanıştıran bu süreç başlamadan önce coğrafyamızda yaşanan halk hareketlerini televizyonlarımızdan, dünyanın bizden çok uzak bir köşesinde gerçekleşen hadiseler gibi izliyorduk. Açık ki Türkiye'de böylesi büyüklükte, böylesi direngen bir kalkışmayı hiçbirimiz beklemiyorduk. Olayların patlak vermesinden itibaren geçen bir ay boyunca, iki saat sonrasında ne olacağını kestiremeden; direnişi okumaya, tarif etmeye, anlamaya çalışarak yürüdük. Sağlık hizmeti için Ankara'nın neresinde, ne büyüklükte, ne kadar bir süre için hazırlık yapmamız gerektiğini, sokağı koklayarak anlamaya çalıştığımız bu süreçte; dakikalar içinde lojistik planlarımızı değiştirmek, yenilemek zorunda kaldık.

Gezi sürecinde özellikle Başbakan'ın hekimler ve Tabip Odaları hakkında sarf ettiği karalayıcı, tehdit içeren sözler; Sağlık Bakanlığı tarafından sorular, Emniyet tarafından hazırlanan itham dolu felekeler kimse için sürpriz değildi. Bu derece

hekimlere ve örgütlerine yönelik saldırılar, Direniş sürecinde yapılanlara karşı iktidarın duyduğu tepkinin büyüklüğünü işaret ediyordu.

İktidarın evlerin içini, gündelik hayatı düzenlediği; camiler ve AVM'ler dışında sokakta geçen tüm yaşamı ortadan kaldırdığı bu dönemde; İktidarın geniş yandaş medyasının ideolojik çarpıtma bombardımanının altında evlerine sıkışmış olanlar dışında, hekimlerin de çoğunluğunun içinde olduğu Ankaralılar "sokaklara" çıktılar. Hekimler için sadece sağlık alanına ilişkin değil, genel olarak hayata dair umutların azaldığı, tükendiği; örgütlerin kitle desteğini yitirdiği söylenen bir dönemi yaşıyorduk. Baskıcı, zorba bürokrasinin ve siyasetin sıkıcı nefesini ensemble hissettiğimiz Ankara'da, daha önce sanki hiç görmediğimiz insanlar ayağa kalktı ve İstanbul gibi Başkent de halkın, direnişin eline geçti.

Revirler Nasıl Kuruldu?

Bu dönemde kendimize en çok sorduğumuz sorulardan biri, 'nasıl olup da insanların aklına daha olayların başladığı 1 Haziran'da, sonrasında binlerce insana hizmet verecek olan revirler kurmak gibi bir fikrin geldiğidir'. Bu revirlerin yerlerini kim belirledi, bağlantılarını kimler kurdu? Bir eksiklik olarak da görülebilir ama süreçte Ankara'daki -tabip odasındaki hariç- hiçbir revirin kuruluşunu Ankara Tabip Odası (ATO) gerçekleştirmedi. 1 Haziran akşamı ATO'da ilk yardım için revir hizmeti verirken, kurulduğunu bildiğimiz Çankaya Belediyesi, Mülkiyeliler ve Nazım Hikmet Kültür Merkezi revirlerinin dışında, aynı akşam birkaç bar ve kafede de ilk yardım amaçlı revirlerin kurulduğunu çoğumuz çok sonra öğrendik.

Revirler için uygun bölgelerin belirlenmesi, bağlantıların kurulması, tıbbi malzemenin sağlanması süreçlerinde öncelikle tıp öğrencilerinin, hekimlerin ve kimi ilk yardım ve kurtarma kurumlarında da görev yapan insanların öne çıktığını anlıyoruz. Sokaktaki olağanüstü hal; insanların olağandışı tepkilerini, çözümlerini ortaya çıkarmış görünüyor. Doğrusu Ankara'da gaza boğulmuş sokaklarda olan herkesin değişik derecelerde de olsa, uzun süredir televizyonlarından "Arap Baharı" diye izlediklerine benzer bir olayın, hatta -kitlenin psikolojisini daha iyi anlamak bakımından biraz daha adımlarsak- "ondan da öte", "ondan büyük ve başka bir şeyin" içinde olduklarına dair bir duyguya kapıldıklarını söyleyebiliriz. Bu duygu şüphesiz tıp öğrencisinden, hemşiresine, hekimine sağlıkçılar için de geçerliydi. Hiç olmadık, olağandışı işler oluyordu ve bu durum bizleri

olağandışı çözümler bulmak durumunda bırakıyordu.

Aslında sokak kendi gereksinimlerini kendisi tarif ediyordu. Özellikle belli bir yaşın üstündeki hekimlerin sokaklarda, revirlere dönüştürülmüş fiziksel olarak uygunsuz barlarda, kafelerde sağlık hizmeti vermek gibi özel bir zevkleri yoktu. Ancak polisin uyguladığı orantısız, aşırı şiddet "ulaşımı" olanaksızlaştırıyordu. Direnişe katılan sağlıkçıların yanı sıra insanları boğuluyor, yanıyor, yaralanıyordu. Dolayısıyla direnişin içinde olan hekimler, tıp öğrencileri; yaralanan insanların olduğu yerlerde, olayların en fazla, bir başka deyişle şiddetin en fazla olduğu yerlerde, ihtiyaçlar üzerinden seyyar bir sağlık hizmetini örgütlemeye başladılar.

Öte yandan yaralanan göstericilerin hastanelere başvurmak konusunda isteksiz olduklarını ve bunun fişlenmek, gözaltına alınmak gibi kaygılardan kaynaklandığını gördük. Forumlarda konuşulardan anlaşılabilir bir başka nokta ise; göstericilerin direniş saflarında karşılaştığı doktorları kendilerine yakın hissederken ve güvenirken, hastanelerde karşılaşacakları doktorların iktidara yakın olma olasılığını hesaba katmış olmalarıdır.

Günler içinde hekimlerin bir kısmı hemen her gün yeniden yerleri planlanan, ihtiyaca göre yerleri değiştirilen revirlerde düzenli görev yapmaya başladı. Bir kısım hekim ve özellikle tıp öğrencisi ise kendilerini "mobil" olarak adlandırmışlardı ve kalabalıkların arasında sırt çantalarındaki sınırlı tıbbi malzeme ile ilk yardım için direnişin içindelerdi.

Revirler Hedef Oldu

Her gün sosyal medyada o gün için çalışacak revirlerin isimleri yayınlandı. Dolayısıyla polis de ilan edilen revirlerin yerini biliyordu. 1 Haziran akşamı Mülkiyeliler Lokali'nde ilk yardım amacıyla kurulan revire (O akşamdan sonra bir daha revir görevi yapamadı), içeride hastalarla birlikte 70-80 kişi olduğu bir anda polis gaz bombaları ile saldırdı. Gazın binanın içine girmesi ile insanlar gazdan ciddi şekilde etkilendiler. Polis bir süre sonra binadakilerle görüşerek Yüksel Caddesi'ne doğru bir koridor açarak binada sıkışıp kalmış insanları tahliye etti. Aslında bu saldırı ile 1 Haziran akşamı en yoğun başvurunun olduğu revir polis tarafından etkisiz hale getirilmiş oldu. Aynı akşam Nazım Hikmet Kültür Merkezi'ne yapılan polis saldırısı, sadece gazla kalmayıp içerideki insanlara fiziksel saldırıya dönüştü. Olaylar başlar başlamaz sağlık sorunu olanlara ilk yardım amacıyla açılan Çankaya Belediyesi'nin

reviri, Belediyenin Sağlık İşleri Müdürü'nün de özenli gayretiyle son güne kadar hizmet verdi. Sakarya'daki bu revirin önüne gaz bombası atılmayan gün nerdeyse yoktu.

Yine 1 Haziran'da Kızılay AVM'nin içinde kurulan revire de polis saldırdı. Yoğun gazdan AVM'nin içine sığınan ve orada bulunan sağlıkçılardan tıbbi yardım almaya çalışan insanlar, polisin AVM'nin içine attığı gaz kapsülleri ile tekrar ve daha yoğun derecede solunum problemleri yaşadılar. Polis AVM'nin içine girdiğinde, üzerinde beyaz önlüğü ile bir hastayı kenara çekmeye çalışan intörn bir doktor ve göstericilere yardım eden beş hekim polis tarafından kaba kuvvet kullanılarak gözaltına alındı.

Revirlere yapılan saldırılar sırasında içeride zaten polis şiddetinden dolayı sağlıkları bozulmuş ve yardım arayan insanlar vardı. Polisin onlara yeniden, üstelik sağlık hizmetinin verildiğinin açık olduğu mekanlarda saldırması, herkesi şaşkırtan ve "bu kadarı savaşta olmaz" dedirten tepkilere sebep oldu.

1 Haziran'dan itibaren polis direnişe müdahale şiddetini değiştirmemekle, hatta kimi günler yükseltmekle birlikte, revir olarak kullanılan mekanların içine girmedi. Ancak bu mekanların hepsinin girişlerine her akşam gaz bombası atılmaya devam edildi. Akşamları polis sokağa girdiğinde, dikkat çekmemek için revirlere dönüştürülmüş mekanlarda ışıklar kapatıldı ve tıbbi yardım karanlıkta, kimi zaman el fenerleriyle, kimi zaman cep telefonlarının ışıkları ile yürütüldü. Bütün bu süreç boyunca mekanlarını revire çeviren meslek odaları, kitle örgütleri, partiler ve özellikle işletme sahipleri kendilerini hedefe dönüştürerek bir risk almış oluyorlardı. Bir işletme sahibi durumunu şöyle özetliyordu: "Eğer Hükümet kapatmazsa, bu olaylardan sonra çok daha fazla müşterimiz olacak. Ama bundan sonra bize nefes aldıracaklarını sanmam".

Direniş ve Tabip Odası

ATO diğer kurumlarla birlikte İstanbul'dan sonra ülkenin hemen her yerinde patlak veren olaylarda polisin gösterdiği aşırı tepkiyi durdurmak için çaba sarf etti. TTB ile birlikte Direnişin sağlık boyutunu gözlemleyen, tarif eden, destekleyen bir çalışma içine girdi. Daha ilk günden itibaren açılan revirlerde daha iyi bir sağlık hizmetinin koşullarını oluşturmak için çalıştı.

Tabip Odası'na hekimlerin kendilerini revirler için gönüllü yazdırmasıyla, revirlerdeki sağlık hizmetinin niteliği yükseldi. Sıradan yurttaşların, eczanelerin ve özel sağlık kuruluşlarının başısladığı tıbbi malzeme ve ilaçlar revirlere nakledildi. Kendilerini

"mobil" olarak tarif eden sağlıkçılar, Tabip Odası'na gelerek sırt çantalarına kendilerince seçtikleri tıbbi malzemeleri alıp sokaklara geri döndüler.

Sosyal medyadan iletişim ağını kuran, kitlenin çoğunluğunu arkadaş gruplarının oluşturduğu Gezi Direnişinin, temel karakterlerinden birisi 'yatay örgütlenmesi' oldu. Çıkışı itibarı ile otoriteye başkaldıran, harekete dinamizm katan, kişilere inisiyatif alma alanları yaratan bu 'yatay örgütlenme' biçimi, bir yandan –belki de Direnişin uzun sürmesini sağlayacak şekilde- Devletin Direnişle muhataplık ilişkisi kurmasını zorlaştırırken, diğer yandan da Direnişin organizasyon ve karar süreçlerinde yavaşlamaya sebep oluyordu.

Sokaktaki kitle, örgütlerin Direnişe yön verme/ temsil etme çabalarına çok ilgi göstermemekle birlikte, Tabip Odası'nın Direnişin sağlık örgütlenmesinin öznesi rolünü almasını hızla kabul etti. Bu kabul sürecinde etkili olan faktörler şu başlıklar altında sayılabilir:

1. Tabip Odaları ve genel olarak TTB'nin uzun süredir devam eden muhalif bir hareketliliği mevcuttu.
2. Direnişe sağlık hizmetini veren hekimler ve tıp öğrencileri Tabip Odasına yakın durmayı tercih ettiler ya da bu yakınlığa ihtiyaç duydular.
3. Oda, Direnişin karakteristiği olan yatay örgütlenmeye özen gösterdi ve alanda sağlık hizmeti süreçlerine katkı koyan herkesle birlikte sağlık hizmeti organizasyonu yaptı.
4. Sağlık hizmeti bilgi, beceri isteyen bir işti.

Tabip Odası Direniş sürecindeki organizasyon görevini sorumluluk alarak öne çıkan aktivistleri ile birlikte yürüttü. Tabip Odası'nın organizasyonu dışında revirler de çalıştırıldı. Bu revirlerin gizli tutulmasının sebebi, polisin bilgisi dışında kalmak ve olası saldırısından korunmaktı. Bu revirlerin varlığı ancak yakınında yaralananlar olduğunda ortaya çıkıyordu. Bunların dışında, alanda seyyar hizmet veren, kimi zaman revirlerde hizmete destek olan, süreçte Oda ile formal bağlantı kurmamış/kuramamış tıp öğrencileri ve hekimler de bulunuyordu.

Hastanede, Revirde, Sokakta... Direnişte Doktorluk

Hastane acillerinde çalışan hekimlerin direniş sürecinde iş yüklerinin arttığı açıktır. Öte yandan özellikle büyük hastane acil servislerindeki

hekimler bu süreçte olaylarla ilgili idare ve polisle sıkça karşılaşmak durumunda kaldılar. Polisin yaralılarından ifade aldıkları anlar, her zamanki gibi hekimlerin hasta ve hastalık üzerindeki bağımsız sevk ve idare süreçlerini zedeleyecek ve hekimlerde gerilim yaratacak durumlara yol açtı. Hastane idarelerinin yaralılarla ilgili dışarıya bilgi verilmemesi konusunda yaptıkları uyarılar hekimler için ayrı bir baskının görünür haliydi. Her sabah bir gün önceki yaralılarla ilgili bilgi almak için aradığımızda, hekimler ya bilgi vermemeyi ya da nöbetten çıktıktan sonra hastane dışında olduklarında bilgi paylaşmayı tercih ettiler.

Kurumların açtığı revirlerde hekim olarak görev yapmanın, ilgili kurumun ve tabip Odasının korumasının daha fazla hissedilmesinden dolayı oluşan görece bir konforu vardı. Kafe ve barlarda oluşturulan revirlerde sağlık hizmeti vermek ise gerçekten zordu. Güvenlik düzeyi çok düşüktü. Revire dönüştürülmüş olan barlarda yaralı gelme ihtimaline karşı bekleyen hekimler içki içmeden, bir masada müşteri gibi oturup bekliyorlardı. Böylece herhangi bir polis müdahalesinde "buraya oturmak için geldiklerini, olaylarla ilgilerinin olmadığını" anlatmanın mümkün olduğunu söylüyorlardı. İçeriye bir yaralı girdiğinde ise sadece hekim olmaktan ötürü müdahale etmiş durumda kalacaklardı. Kurumların açtığı revirlere polis baskını olma olasılığı daha az olmakla birlikte, böyle bir durum gerçekleştiğinde hekimlerin polise orada bulunma gerekçelerini açıklamaları daha zor olabilirdi.

Revirlerde hekimler, o sırada revirde bulunan hekimlerden başka danışabilecekleri kimse olmadan, mesleki tecrübe ve bilgilerini kullanarak inisiyatif alıyorlardı. Bir revirde bir gece, etrafını sarmış insanların cep telefonlarının ışığında bir göstericinin çıkmış olan omuzunu takarken gördüğüm doktora, yaralıyı hastaneye göndermesinin daha uygun olup olmayacağını sorduğumda, "sokak polis, TOMA dolu, çocuğun çok ağrısı var, saatlerce burada beklemek zorunda kalabilir. Ben şimdi kolu taktım, sonradan hastaneye kontrole gider" demişti. Revirlerde bu tipte pek çok küçük müdahale gerçekleştirildi.

Göstericilere ve o esnada orada bulunan yurttaşlara atılan gaz bombaları iki tipti. TOMA araçlarından sıkılan sıvının içine katılan kimyasalların ne oranda karıştırıldığını bilmiyorduk ama kimyasal oranlarının günler içinde polis tarafından arttırıldığını anlamıştık. Bu sıvılar insanların ciltlerinde ciddi yanıklara sebep oluyordu. Sağlık Bakanlığı yurttaşlara sıkılan

bu kimyasalların malzeme bilgi formlarını açıklamadığı gibi, tanı ve tedavi süreçlerinde kullanılabilecek hiçbir bilgiyi hekimlerle paylaşmadı. Dolayısı ile hekimler bir yandan kitlenin hatalı uygulamalarını engellemeye çalışırken, bir yandan da doğru tedavileri bulmaya çalıştılar.

Sonuç Yerine: Direniş ve Hekimlik

Son 10 yıldır hem içerik hem de yöntem olarak, uygulanmakta olan "sağlıkta dönüşüm programı" hekimleri çoktan "yeter artık" noktasına getirmişti. Tıp öğrencileri gelecekle ilgili kaygı içindeydiler. İktidarın otoriter, anti-demokratik tarzının en belirgin olarak ortaya çıktığı alanlardan birinin sağlık alanı olduğunu biliyoruz. Aslında 1980'lerden beri "eşit, ulaşılabilir, nitelikli ve ücretsiz bir sağlık hizmeti ve iyi hekimlik değerlerinin yaşayabileceği bir sağlık sistemi için mücadele veren TTB ve alandaki sendikalara sağlıkçıların ilgisi zaman için de artmışsa da, bir şeylerin değişebileceğine dair inançları azalmıştı.

Gezi Direnişi sürecinde sağlıkçılar da ülkenin üzerine çökmüş olan korku örtüsünün kalkmasından - değişik derecelerde de olsa- heyecan duydular. Haziran başlarında Türkiye'de 'kuvvetin merkezinin yer değiştirdiği algısı' hekimleri de etkiledi. Hekimlerin ve tıp öğrencilerinin, direnişe olan destekleri ile bu algıların gücü arasında bir korelasyon kurulabilir. Şüphesiz süreçte Direnişi desteklemediği gibi, köstek olmaya çalışan hekimler de oldu/olmuştur. Ancak son yıllarda TTB'nin iktidarın sağlık politikalarına itiraz etmek için yaptığı direniş çağrılarına kayıtsız kalan hekimlerin Gezi Direnişinin içinde yer alması dikkate değerdir. 13 Mart 2011'de çok büyük bir katılımı gerçekleştirilen "çok ses tek yürek" eylemi ve Gezi Direnişi arasında hekimlerin duyguları arasındaki benzerlik ilgi çekicidir.

13 Mart büyüklüğünde bir eylemin bir daha yapılamayışında bir çok faktör sayılabileceği gibi, artık hekimlerin sağlık alanındaki sorunların çözülebilmemesinin daha büyük ölçekteki bir değişiklikle mümkün olabileceğine ilişkin giderek yaygınlaşan fikirleri de hesaba katılmalıdır.

On yıllardır siyasetçiler tarafından yaygın medya gücü sayesinde halka şikayet edilerek, hedef gösterilerek ciddi olarak zedelenen 'doktor imajı' Gezi sürecinde kendine toparlanma şansı yakaladı. Eskişehir'de yaşanan ölüm olayından sosyal medyada sorumlu tutulan hekimi saymazsak, Gezi Direnişi kitlesinin hekimlere yönelik olumlu duygular geliştirdiklerini söyleyebiliriz. Ancak burada, dire-

nişe katılan insanlar açısından saklı tutmamız gereken nokta, Direnişin doktorları ve diğer doktorlar olarak yaptıkları ayırımıdır.

Türkiye’de Gezi Direnişinin var olma sebepleri hala orta yerde durmaktadır. Eylül ayından itibaren olayların daha büyük bir yaygınlık ve çeşitlilikle başlaması muhtemeldir. Hekimlerin direnişle ilgili bundan sonra alacakları tutum, sadece sağlık ortamına ya da sağlık ortamındaki örgütlere bağlı olmayacak. Esas belirleyicinin sokağın inandırıcılığı ve gücü olacağı görünmektedir.

Nazım Hikmet Kültür Merkezi Reviri

Hande ARPAT

31 Mayıs 2013 Cuma sabaha karşı Gezi Parkı’na yapılan polis saldırısına karşı, aynı akşam, sosyal medya üzerinden çağırısı yapılan Kuğulu Park buluşmasına katıldık. Park hiçbir zaman olmadığı kadar kalabalıktı; taraftar grupları, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, örgütlü-örgütsüz yüzlerce Ankaralı hem öfke hem de beraberlik duygusu içinde “Hükümet istifa!” diye haykırırken, kimsenin telefonları çekmiyordu, yüzlerce insanın iletişim kurma hakları etrafa yerleştirilen jammer’larca engellenmişti. Bizi ilk rahatsız eden şey bu olmuştu. Bu işte bir iş vardı sanki.

O gece geç saatlerde polis hem Kızılay’da hem de Tunalı Hilmi Caddesi, Bestekar Sokak ve Kennedy Caddesi’nde gereksizce müdahalede bulundu; toplanan kalabalıkta ne silah vardı, ne taş, ne de sopa. Toplumsal olaylarda gerektiğinde revir olarak kullandığımız Ankara Nazım Hikmet Kültür Merkezi (NHKM) revirini o gece mevcut imkanlarla aktive ettik. O gece 4’e kadar revirde kaldık, pek çok travma vakası bize başvurdu; fakat hayati tehlike arz eden bir yaralanma yoktu.

1 Haziran Cumartesi günü erken saatlerde yine NHKM revirinde buluştuk; 20’ye yakın hekim/hemşire revirde kalacak, tıp öğrencileri seyyar sağlık hizmeti verecek şekilde organize olduk. Revirin düzenlenmesi, malzeme temini, çeşitli solüsyonların hazırlanması, triaj sisteminin oturtulması, hijyenik önlemler gibi, çalıştığımız acil servislerden edindiğimiz alışkanlıklarımızı sistematize etmemiz birkaç saatimizi aldı. Cumartesi günü öğleden sonra polis saldırısı şiddetlendi, dolayısıyla da başvuran/getirilen yaralıların ciddiyeti arttı. Ortopedist ve beyin cerrahı arkadaşlarımız neredeyse hiç oturmadılar. Ethem’in vurulduğu saatlerde revirimize

kapsül çarpması nedeniyle başvuranların sayısı, ne kadar yoğun gaz kullanıldığı hakkında başlı başına bir göstergeydi. O gece yine 4’e dek, sayısı yüzleri geçen vaka başvurdu, aralarından özellikle anımsadığım; diz eklem bütünlüğünün bozulduğu ve yapılan ilk yardımın ardından sevk edildiği hastanede ameliyata alındığını duyduğumuz gaz kapsül yaralanması, patella kırığı, pek çok kafa travması, plastik mermi yaralanmaları ve kapsül çarpması nedeni ciddi bir göğüs travması idi. Bütün ciddi sağlık sorunu olan vakalar ilk yardımın ardından hızla hastanelere sevk edildi.

2 Haziran Pazar günü NHKM reviri sabah saatlerinde açıldı. Cumartesi günü olduğu gibi öğleden sonra polis saldırısının akıl almaz boyutlara ulaştığını gelen/getirilen vakalardan anlıyorduk; 1 adet bilinci kapalı, ilk değerlendirmesinde Glaskow Koma Skoru: 7 olan bir kafa travması, ne yazık ki ciddi görme kaybıyla sonuçlandığını öğrendiğimiz bir göz travması, sayısız kafa travması vakası baktık ve ilk yardımın ardından sevk ettik. O gün malzemelerimiz neredeyse bitmeye yüz tuttu, revir hiç boş kalmadı, yüzlerce direnişçi başvurdu. Akşam internet üzerinden Kızılay AVM ve Mülkiyeliler’deki revir baskınlarını öğrendiğimiz sırada, polis binamızın bulunduğu Karanfil Sokağın girişlerini tutmuş ve sokağı gaz yağmuruna tutmaya başlamıştı bile; sıra bizdeydi. Binanın içinde normalde sergi salonu olarak kullanılan ve revirimizin triaj 3 vakalarına baktığımız, camsız kısma sığındık, elektrikler gitti. Binanın arkasındaki Piraye Kafe’de tedavi edip müşahade altında tutmaya devam ettiğimiz onlarca insan vardı. Polis hem revirin bizim ve hastalarımızın olduğu kısmına hem de yaralılarımızı müşahade altında tuttuğumuz Piraye Kafe’ye önce gaz ile sonra da coplarla saldırdı. Herkesi darp etti, binayı, kafeyi ve reviri kullanılamaz hale getirdi. Biz sağlıkçılar karanlıkta, yoğun gazın içinde yaklaşık on dakika kaldık, çünkü dışarıya çıkan herkes darp ediliyordu, dışarıdan korkunç sesler geliyordu. Derken polis geride ancak Nazilerle anılabilecek bir enkaz bırakarak çekildi.

Hem direnişin hem de geri adım atmak bir yana dursun, saldırgan ve tehditkar tutumunu koruyan iktidarın polisinin saldırılarının devam edeceği belliydi. Revirimizin kullanım dışı olmasının da ötesinde, artık Ankara’da merkezi bir koordinasyon sistemine ihtiyaç vardı. 3 Haziran Pazartesi günü Ankara Tabip Odası’nda (ATO) merkezi koordinasyonu sağlamak üzere görev aldık. Öncelikle gönüllü hekimleri derledik, sonra malzeme ihtiyaçlarımızı temin ettik. Bu ihtiyaçlar için

sayısız telefon alıyorduk; halkımız 7'den 70'e ATO'ya bağış yapmak, malzeme hatta yiyecek göndermek istiyordu. Eş zamanlı olarak Türkiye İnsan Hakları Vakfı ile koordinasyon kurarak adli ve psikolojik destek sağladık. Sayısı ve yeri her gün ihtiyaca göre belirlenen revirler kurduk. Bu revirlerin yerleri ATO'nun internet sayfasından her gün güncellendi, koordinatörlerin iletişim bilgileri verildi. Telefonlarımız hiç susmadı, destek verenler, yardımcı olmak isteyenler, bağımsız medya, kimi milletvekilleri... hiç yalnız kalmadık. Revirlerimizdeki hekimler ve sağlık malzemeleri hiç eksilmedi, seyyar ekiplerimiz her geçen gün yenileri eklenerek çoğaldı. Hepimiz TTB'nin günlük derlediği verilere katkı vermek için didindik. Ankara'daki gönüllü hekimler, tıp öğrencileri ve diğer sağlıkçılar direnişe verdikleri hayati destekle tarihe bembeyaz bir not düştüler: "AKP'nin, sermayenin, sağlıkta dönüşümün değil, halkın doktorlarıyız!" dediler.

Bu esnada Physicians for Human Rights ve Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu'ndan (FIDH) gelen insan hakları aktivistleri ve meslektaşlarımız ile bir araya geldik, polisin insanlık dışı müdahalesini, hükümetin tutumunu masaya yatırdık ve aldığımız takdirlerle ne kadar doğru bir iş yaptığımızı bir kez daha anladık; mesleğimizin gerektirdiği tüm sorumlulukları gece-gündüz, performanssız, döner sermayesiz, yeşil kartlı mısın, sosyal güvencen var mı diye sormaksızın yerine getirmiştik. Hem mesleğimizi örgütlü bir biçimde yerine getirmemiz, hem de piyasacı sağlık sistemine karşı ilk kez somut anlamda bir alternatif ortaya koymamız kimilerini çok korkutmuş olmalı ki, kimi tehdit telefonları, yasal düzenlemeler ve soruşturmalarla sindirilmeye çalışıldık; bunlara da verdiğimiz örgütlü yanıt dünya çapında meslektaşlarımız ve meslek örgütlerinin verdiği açık destek ile güçlendi. Biz mesleğimizle, meslektaşlarımızla bir kez daha gurur duyduk; tek mutsuzluğumuz ve hayıflanmamız Ethem'e, Ali İsmail'e, Abdullah'a, Mehmet'e, Medeni'ye yetememek oldu...

Gezi ve Tıp Öğrencileri Eren YAŞA

Gezi süreci sağlık öğrencileri açısından gerçekten dikkatle incelenmesi ve doğru yorumlanması gereken bir zaman dilimini kapsıyor. Gezi olayları

sürecinde sağlık öğrencileri kendilerinin dahi kendilerinden beklemediği bir rolü üstlendiler. Öğrencilerin fakülteler başta olmak üzere kurumlara olan güvenlerinin sarsıldığı ve bu durumun yarattığı ciddi bir kaygı içinde oldukları ortadaydı. Öğrenciler açısından incelendiğinde, Gezi sürecinde emek isteyen ağır sorumluluk ortaya çıkıyordu. Ancak görüyoruz ki sağlık öğrencileri bu sorumluluğu oldukça başarılı bir şekilde yüklediler.

Direnişin ilk günlerinde kendiliğinden bir şekilde başlayan mobil ya da revirlerdeki sağlık hizmetleri zamanla çok daha başarılı bir hale büründü. İlk yardım için hangi müdahaleyi ne zaman ve nerede yapması gerektiğini çok da iyi bilmeyen bizler, şartların bize öğrettikleri ile zamanla çok daha doğru müdahalelerde bulunduk. Yani süreç sağlık hizmetleri açısından kendiliğinden olgunlaştı. Tabi burada daha tecrübeli hekimlerin katkıları, gözetimleri ve paylaşımları ilk yardım bilgimizin gelişmesinde en önemli temeli oluşturdu.

Son dönemlerde sağlıkta özelleşme, doktora şiddet vb. konular biz geleceğin hekimlerinin bu mesleğe karşı motivasyonunun ciddi şekillerde kaybına neden oldu. Artık öğrenciler ne kadar kutsal bir işle uğraşacakları duygusunu ve bunun toplumsal getirilerini oldukça geri plana atmaya başlamışlardı. Gezi süreci halkın sağlık çalışanları ile kaynaşmasında oldukça etkili olması ile kaybedilen değerlerin öğrencilerde tekrar kazanılmasında önem teşkil etti. Tüm bunların sonucunda ise artık öğrenciler; geleceğe, geleceği için mücadele etmeye çok daha duyarlı davranmaya başladı. Bu durum bundan sonrası için çok ciddi bir umut ışığı yarattı.

Sürecin diğer bir artısı ise tıbbi tecrübe ve bilgi birikimi açısından bizlere oldukça büyük yararlar sağlamasıydı. Acil müdahalelerde ilk yardım için nasıl davranılması, hangi müdahalelerin daha doğru sonuçlar yaratacağını öğrenmemiz oldu. Yani bir yandan direnirken bir yandan da tıbbi öğrenmeye devam ettik. Maalesef hayatımızda daha önce görmediğimiz travma vakalarını gördük.

Sonuç olarak Gezi sürecinden sonra artık sağlık öğrencileri geleceğe daha umutla bakıyor ve yaptıklarının ne kadar değerli ve kutsal olduğunun çok daha farkında.